TIFLOLOGINIS KALENDORIUS

2014 METAI

TIFLOLOGINIS KALENDORIUS

2014 METAI

Datos ir žmonės

Lietuvos aklųjų biblioteka

Vilnius, 2013

UDK 006.95
Ti-33

Sudarytojas ir straipsnių autorius
Juozas Valentukevičius

© Juozas Valentukevičius, 2013
© Lietuvos aklųjų biblioteka, 2013
© VšĮ „Sorre“, 2013

ISSN 1822-8267

SAUSIS

P		6	13	20	27
A		7	14	21	28
T	**1**	8	15	22	29
K	2	9	16	23	30
P	3	10	17	24	31
Š	4	11	18	25	
S	**5**	**12**	**19**	**26**	

1 d. – **Naujieji metai. Lietuvos vėliavos diena.**

4 d. – Brailio rašto diena (minima nuo 2001 m.).

6 d. – Trys karaliai.

– Sukanka 90 metų, kai gimė (1924) Mykolas Poznanskas, ilgametis Lietuvos aklųjų draugijos centro valdybos pirmininkas (mirė 2004). – Žr. *Tiflologinis kalendorius, 2004* (Vilnius, 2003).

10 d.– Sukanka 75 metai, kai gimė (1939) Saulius Plepys, žurnalistas, LASS veikėjas, kelių autorinių knygų autorius. – Žr. J. Valentukevičius. *Neregių literatų sąvadas*, 2005, p. 102.

13 d.– Laisvės gynėjų diena.

– Sukanka 70 metų, kai gimė (1944) Albertas Mumgaudis, aktyvus LASS narys, ilgametis meno saviveiklininkas Klaipėdoje.

31 d.– Sukanka 80 metų, kai gimė (1934) Angelė Narijauskienė (Juškevičiūtė), literatė, buvusi aktyvi LASS narė Kaune (mirė 2013). – Žr. J. Valentukevičius. *Neregių literatų sąvadas*, 2005, p. 85.

– Sukanka 60 metų, kai gimė (1954) Liudvikas Matulis, vienas aktyviausių LASS Širvintų rajono filialo narių.

VASARIS

P		3	10	17	24
A		4	11	18	25
T		5	12	19	26
K		6	13	20	27
P		7	14	21	28
Š	1	8	15	22	
S	**2**	**9**	**16**	**23**	

1 d. – Sukanka 20 metų, kai Vilniaus A. Jonyno aklųjų ir silpnaregių internatinė mokykla buvo reorganizuota (1994) į Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centrą (LASUC).

14 d.– Šv. Valentino diena.

16 d.– Lietuvos valstybės atkūrimo diena (1918).

22 d.– Sukanka 100 metų, kai gimė (1914) Bronė Mickytė, pedagogė, ilgametė Kauno aklųjų mokyklos auklėtoja (mirė 2001). – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 155.

24 d.– Sukanka 70 metų, kai gimė (1944) Antanas Šukys, aktyvus LASS narys Panevėžyje, Lietuvos diabeto asociacijos valdybos narys.

26 d.– Sukanka 100 metų, kai gimė (1914) Leonarda Patašienė (Kupčiūnaitė), ilgametė Kauno aklųjų mokyklos pedagogė, knygų apie aklųjų vaikų lavinimą autorė (mirė 2007). – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 180.

27 d. – 1928 m. pradėjo veikti pirmoji aklųjų švietimo įstaiga Lietuvoje – Kauno aklųjų institutas. Tą dieną prasidėjo pirmieji mokslo metai.

– Sukanka 60 metų, kai gimė (1954) Marija Mockūnienė, pedagogė, LASUC dirbanti nuo 1976 metų. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 161.

KOVAS

P		3	10	17	24	31
A		4	**11**	18	25	
T		5	12	19	26	
K		6	13	20	27	
P		7	14	21	28	
Š	1	8	15	22	29	
S	**2**	**9**	**16**	**23**	**30**	

4 d. – Šv. Kazimieras – Lietuvos globėjas.
– Užgavėnės.
– Sukanka 50 metų, kai gimė (1964) Vilija Dumbliauskienė (Gavėnaitė), literatė, Lietuvos aklųjų bibliotekos Brailio rašto redaktorė. – Skaityk str. p. 22.

11 d. – **Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo diena (1990).**
– Sukanka 60 metai, kai gimė (1954) Janina Samušienė (Kižčanavičiūtė), LASS veikėja, ilgametė LASS Kelmės rajono filialo pirmininkė.

12 d. – Pasaulinė glaukomos diena (minima nuo 2008).

14 d. – Sukanka 85 metai, kai gimė (1929) Elena Balčiūtė, literatė, aktyvi LASS narė Kaune. – Žr. J. Valentukevičius. *Neregių literatų sąvadas*, 2005, p. 20.
– Sukanka 70 metų, kai gimė (1944) Jūratė Leokadija Čepulienė (Jutelytė), pedagogė, literatė, aktyvi LASS narė Panevėžyje.

BALANDIS

P		7	14	**21**	28
A	1	8	15	22	29
T	2	9	16	23	30
K	3	10	17	24	
P	4	11	18	25	
Š	5	12	19	26	
S	**6**	**13**	**20**	**27**	

6 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1954) Nailia Stauskienė (Galeutdinova), profesionali masažuotoja, Ukmergės ligoninėje dirbanti dvidešimt penkerius metus.

17 d.– Sukanka 75 metai, kai gimė (1939) Petras Kvedaras, pedagogas, muzikantas, aktyvus folkloristas, jaunųjų neregių muzikų ugdytojas. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 124.

20–21 d. – Šv. Velykos.

GEGUŽĖ

P		5	12	19	26
A		6	13	20	27
T		7	14	21	28
K	**1**	8	15	22	29
P	2	9	16	23	30
Š	3	10	17	24	31
S	**4**	**11**	**18**	**25**	

1 d. – Tarptautinė darbo diena. Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą (2004) diena.

4 d. – Motinos diena.

7 d. – Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos diena.

14 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1954) Gediminas Rutkauskas, pedagogas, LASUC dirbantis nuo 1977 m., šachmatininkas, jaunųjų šachmatininkų ugdytojas. – Skaityk str. p. 24.

15 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1954) Julius Paplauskas, sportininkas, Kauno krašto aklųjų ir silpnaregių vaikų ir jaunimo sporto ir sveikatingumo klubo „Mes“ įkūrėjas ir pirmininkas.

20 d. – Sukanka 80 metų, kai gimė (1934) Jonas Pocilauskas, bibliotekininkas, trisdešimt penkerius metus dirbęs Lietuvos aklųjų bibliotekos Šiaulių filiale.

– Sukanka 60 metų, kai gimė (1954) Stanislovas Inta, pedagogas, aktyvus LASS narys, daugiau kaip 30 metų dirbantis LASUC. – Skaityk str. p. 26.

BIRŽELIS

P		2	9	16	23	30
A		3	10	17	**24**	
T		4	11	18	25	
K		5	12	19	26	
P		6	13	20	27	
Š		7	14	21	28	
S	**1**	**8**	**15**	**22**	**29**	

1 d. – Tarptautinė vaikų gynimo diena. Tėvo diena.

3 d. – Sukanka 110 metų, kai gimė (1904) Povilas Četkauskas, dirigentas, akordeonistas, vadovėlių akordeonistams autorius (mirė 1991). – Žr. *Mūsų žodis*, 2004, Nr. 7.

– Sukanka 70 metų, kai gimė (1944) Marija Leleko, ilgametė UAB „Liregus“ darbuotoja, buvusi LASS visuomeninių tarybų bei komisijų narė.

8 d. – Sukanka 125 metai, kai mirė (1889) Vladislovas Šachna, neregys pianistas, kompozitorius. – Žr. *Mūsų žodis*, 1999, Nr. 6.

14 d. – Gedulo ir vilties diena (1941 m. prasidėjo masiniai Lietuvos žmonių trėmimai į Sibirą).

– Sukanka 50 metų, kai gimė (1964) Remigijus Bagdonas, juristas, nuo 1993 m. Šiaulių miesto aklųjų ir silpnaregių sporto klubo „Perkūnas“ pirmininkas.

21 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1954) Jadvyga Davidovič, trisdešimt metų vadovavusi LASS Šalčininkų rajono filialui.

22 d.– Sukanka 70 metų, kai gimė (1944) Gražina Sidorevičienė (Kunigėlytė), pedagogė, literatė, LASS kultūros darbuotoja. – Skaityk str. p. 27.

24 d.– **Rasos. Joninės.**

26 d.– Sukanka 100 metų, kai gimė (1914) Teofilė Žemaitytė, poetė, išleidusi penkias poezijos knygas (mirė 2008). – Žr. J. Valentukevičius. *Neregių literatų sąvadas*, 2005, p. 157.

LIEPA

P		7	14	21	28
A	1	8	15	22	29
T	2	9	16	23	30
K	3	10	17	24	31
P	4	11	18	25	
Š	5	12	19	26	
S	**6**	**13**	**20**	**27**	

6 d. – Lietuvos Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) diena.

10 d.– Sukanka 70 metų, kai gimė (1944) Petras Venclovas, rašytojas, Lietuvos rašytojų sąjungos narys, neregių bičiulis, kauniečių literatų konsultantas nuo 1978 metų.

12 d.– Sukanka 60 metų, kai gimė (1954) Audronė Jozėnaitė, anglų k. vertėja, LASS respublikinio centro vyriausioji specialistė, LASS sistemoje dirbanti nuo 1978 m. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 94.

15 d.– Žalgirio mūšio diena (1410).

19 d.– Sukanka 75 metai, kai gimė (1939) Liongina Stasiulienė (Katkauskaitė), pedagogė, ilgametė garsinių tiflologinių garso įrašų redaktorė. – Žr. *Tiflologinis kalendorius*, *1999 m.* (Vilnius, 1998).

– Sukanka 70 metų, kai gimė (1944) Vladas Stankevičius, ilgametis UAB „Liregus“ darbuotojas, aktyvus LASS narys Vilniuje.

24 d.– Sukanka 75 metai, kai gimė (1939) Stanislovas Stasiulis, LASS veikėjas, ilgametis Lietuvos aklųjų bibliotekos direktorius, akordeonistas (mirė 1995). – Žr. *Tiflo-*

loginis kalendorius, 2009 m. (Vilnius, 2008).

26 d.– Sukanka 85 metai, kai gimė (1929) Algimantas Vileikis, LASS veikėjas, aktyvus Lietuvos persitvarkymo Sąjūdžio dalyvis Šiauliuose. – Žr. *Tiflologinis kalendorius*, *2009 m.* (Vilnius, 2008).

RUGPJŪTIS

P		4	11	18	25
A		5	12	19	26
T		6	13	20	27
K		7	14	21	28
P	1	8	**15**	22	29
Š	2	9	16	23	30
S	**3**	**10**	**17**	**24**	**31**

5 d. – Sukanka 90 metų, kai gimė (1924) Aldona Baltramiejūnienė (Stanaitytė), pedagogė, vadovėlių autorė, 1945–1983 pradinių klasių mokytoja Kauno aklųjų mokykloje bei Kauno silpnaregių mokykloje. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 25.

15 d.– **Žolinė (Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų diena).**

23 d.– Juodojo kaspino ir Baltijos kelio diena.

RUGSĖJIS

P	1	8	15	22	29
A	2	9	16	23	30
T	3	10	17	24	
K	4	11	18	25	
P	5	12	19	26	
Š	6	13	20	27	
S	**7**	**14**	**21**	**28**	

1 d. – Mokslo ir žinių diena.

8 d. – Šilinė (Švč. Mergelės Marijos gimimo diena).

– Sukanka 70 metų, kai gimė (1944) Jonas Burakovas, sporto meistras, aklųjų sportininkų ugdytojas. – Žr. *Tiflologinis kalendorius, 2004 m*. (Vilnius, 2003).

11 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1954) Emilija Bajariūnaitė, pedagogė, daugiau kaip 35 metus dirbanti LASUC lietuvių kalbos mokytoja. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 21.

14 d. – Sukanka 90 metų, kai gimė (1924) Vanda Kazlauskienė (Kulytė), pedagogė, viena pirmųjų po Antrojo pasaulinio karo Lietuvos aklųjų draugijos darbuotojų. – Žr. *Mūsų žodis*, 2004 Nr. 9.

22 d. – Baltų vienybės diena (1236 m. įvyko Saulės mūšis).

27 d. – Lietuvos socialinių darbuotojų diena (minima nuo 2004 m.).

– Sukanka 95 metai, kai gimė (1919) Emilija Daktaravičienė (Kublickaitė), gydytoja oftalmologė, habilituota medicinos mokslų daktarė, profesorė, Lietuvos aklųjų bičiulė. – Žr. *Tiflologinis kalendorius*, *2004 m.* (Vilnius, 2003).

29 d.– Sukanka 50 metų, kai gimė (1964) Gintaras Nenartavičius, pedagogas, LASUC dirbantis nuo 1989 metų. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas,* 2002, p. 173.

30 d.– Sukanka 85 metai, kai gimė (1929) Adolfas Venckevičius, žurnalistas, rašytojas, ilgametis žurnalo „Mūsų žodis“ vyriausiasis redaktorius (mirė 2008). – Žr. *Mūsų žodis*, 2009, Nr. 9.

SPALIS

P		6	13	20	27
A		7	14	21	28
T	1	8	15	22	29
K	2	9	16	23	30
P	3	10	17	24	31
Š	4	11	18	25	
S	**5**	**12**	**19**	**26**	

1 d. – Tarptautinė pagyvenusių žmonių diena.

5 d. – Tarptautinė mokytojų diena.

10 d.– Pasaulinė regėjimo diena. Minima antrąjį spalio ketvirtadienį nuo 1998 m.

15 d.– Tarptautinė baltosios lazdelės diena (Aklųjų diena). Lietuvoje minima nuo 1993 m.

19 d.– Sukanka 110 metų, kai gimė (1904) Petras Maldeikis, pedagogas, 1932–1939 Kauno aklųjų instituto vedėjas (mirė 1993). – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 145.

25 d.– Lietuvos Respublikos Konstitucijos diena.

– 1991 m. Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga priimta pilnateise nare į Europos aklųjų sąjungą.

– Sukanka 60 metų, kai gimė (1954) Rita Kiškienė (Tamašauskaitė), pedagogė, logopedė, LASUC dirbanti nuo 1976 metų. – Skaityk str. p. 29.

28 d.– Sukanka 60 metų, kai gimė (1954) Boris Chudinskij, aktyvus LASS narys Kaune, menininkas, kuriantis dirbinius iš metalo, medžio ir keramikos.

LAPKRITIS

P		3	10	17	24
A		4	11	18	25
T		5	12	19	26
K		6	13	20	27
P		7	14	21	28
Š	**1**	8	15	22	29
S	**2**	**9**	**16**	**23**	**30**

1 d. – **Visų šventųjų diena.**

2 d. – Vėlinės – mirusiųjų atminimo diena.

3 d. – Sukanka 70 metų, kai gimė (1944) Stasė Ingaunytė, teisininkė, sporto meistrė, ilgametė Brailio rašto redaktorė, žymiausia LASS šaškininkė, daugkartinė šalies bei tarptautinių varžybų nugalėtoja ir prizininkė. – Skaityk str. p. 31.

9 d. – Sukanka 70 metų, kai gimė (1944) Nijolė Galinauskienė (Jurevičiūtė), aktyvi LASS narė, VšĮ „Aksida“ profesinės sąjungos „Solidarumas“ pirmininkė.

23 d.– Lietuvos kariuomenės diena.

GRUODIS

P	1	8	15	22	29
A	2	9	16	23	30
T	3	10	17	**24**	31
K	4	11	18	**25**	
P	5	12	19	**26**	
Š	6	13	20	27	
S	**7**	**14**	**21**	**28**	

3 d. – Pasaulinė neįgaliųjų diena.

10 d.– Tarptautinė žmogaus teisių diena.

13 d.– Sukanka 80 metų, kai gimė (1934) Stanislava Kopūstinienė (Sabaliauskaitė), pedagogė, vadovėlių suaugusiems akliesiems autorė, aktyvi LASS narė. – Žr. *Tiflologinis kalendorius*, *2004 m.* (Vilnius, 2003).

19 d.– Sukanka 80 metų, kai gimė (1934) Joana Jautakienė (Saliklytė), oftalmologė, medicinos mokslų daktarė, neregių bičiulė, ilgametė Katalikiškojo Prano Daunio fondo sekretorė.

24 d.– Kūčios.

25–26 d. – Šv. Kalėdos.

MINĖTINOS SUKAKTYS

Prieš 70 metų, baigiantis Antrajam pasauliniam karui, buvo įkurta Lietuvos aklųjų draugija. 1944 m. spalio 4 d. sovietų Lietuvos socialinio aprūpinimo liaudies komisaras pasirašė įsakymą dėl Lietuvos aklųjų draugijos organizacinio biuro sudarymo. 1989 m. lapkritį įvykęs organizacijos XI suvažiavimas priėmė naujus įstatus ir pakeitė pavadinimą, nuo tada ji vadinama – Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga.

Prieš 55 metus pradėtas leisti Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos mėnesinis žurnalas „Mūsų žodis“. Šiuo metu žurnalas leidžiamas keturiais formatais: reginčiųjų ir Brailio raštu, įgarsintas variantas ir internetinis. Interneto svetainės adresas *www.musuzodis.lt.*

Prieš 55 metus Lietuvos aklųjų draugijos gamybiniuose mokymo kombinatuose pradėjo veikti vietinis radijas. Tuo metu jis vadintas radijo tašku. Per vietinį radiją buvo transliuojama įvairi informacija, skaitomi periodiniai leidiniai, knygos, skambėjo muzika. Pirmasis toks radijas pradėjo veikti LAD Kauno įmonėje 1959 m. rugsėjo 16 dieną. Netrukus analogiškos radijo transliacijos pradėtos Vilniaus, Šiaulių, Panevėžio ir Klaipėdos įmonėse.

Sukanka 50 metų, kai pirmą kartą per šalies televiziją buvo parodyti Lietuvos aklųjų draugijos meno mėgėjų kolektyvų koncertai. 1964 m. birželio 14 d. koncertavo LAD Klaipėdos gamybinio mokymo kombinato meno kolektyvai.

Prieš 30 m. Šventojoje pradėjo veikti LASS poilsio namai „Spindulys“. Pirmieji poilsiautojai prie Baltijos jūros atvyko 1984 m. vasarą. Be „Spindulio“, šiuo metu dar veikia LASS poilsio namai „Zelva“ netoli Vievio. Prie gražaus Zelvos ežero įsikūrusioje poilsiavietėje atostogautojai renkasi nuo 1973 metų.

Prieš 20 metų Katalikiškojo Prano Daunio fondo iniciatyva pradėtos organizuoti Lietuvos aklųjų maldos dienos. Pirmoji maldos diena įvyko 1994 m. vasario 22 d. Šiluvoje. Tą dieną per Šv. Mišias buvo perskaitytas Jo Šventenybės Jono Pauliaus II ypatingasis apaštališkas palaiminimas Lietuvos akliesiems. Lietuvos aklųjų maldos dienos renginiai vyksta kiekvienais metais vis kitoje vietoje. Jų metu organizuojama plati kultūrinė religinė programa.

STRAIPSNIAI

VILIJA DUMBLIAUSKIENĖ

Gimė 1964 m. kovo 4 d. Geisteriškiuose, Vilkaviškio rajone. 1971 m. pradėjo lankyti Keturvalakių aštuonmetę mokyklą. Tačiau, nusilpus regėjimui, mokytis čia negalėjo, todėl 1973 metų rudenį mokslų tęsti atvyko į Kauno aklųjų ir silpnaregių internatinę mokyklą. 1975 m., atidarius naują Aklųjų ir silpnaregių mokyklą Vilniuje, mokytis persikėlė į ją. Vilija buvo labai kruopšti ir stropi moksleivė. Visi dalykai sekėsi gana gerai, bet arčiausia širdies buvo literatūra. Godžiai skaitė, o vyresnėse klasėse ir pati pradėjo miklinti plunksną – sukūrė pirmąsias eiles. Išlaikius abitūros egzaminus, nekilo klausimų, kur studijuoti ir kokius mokslus pasirinkti: 1986 m. įstojo į Vilniaus valstybinį universitetą, studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą. Bestudijuodama atliko praktiką Lietuvos aklųjų draugijos leidykloje „Versmė“. Nuo 2012 m. pradžios dirba Lietuvos aklųjų bibliotekoje Brailio rašto redaktore korektore. Vilija yra didelė Brailio rašto entuziastė ir propaguotoja. Kaip ekspertė dalyvauja įvairių komisijų darbe: Brailio rašto skaitymo konkursuose, liečiamųjų knygelių vaikams atrankose ir pan. Kaip ekspertė dalyvavo rengiant mokyklinių egzaminų užduotis Brailio raštu ir tikrinant moksleivių egzaminų rašto darbus. 2013 m. Vilijos rašinys buvo atrinktas Tarptautiniam rašinio (esė) konkursui „Brailio raštas keičia mano gyvenimą“, išverstas į anglų kalbą ir išsiųstas į Europos aklųjų sąjungos sekretoriatą.

Vilija Dumbliauskienė yra žinoma poetė. Savo kūrybą spausdino žurnale „Mūsų žodis“, neregių ir silpnaregių kūrybos almanache „Žodžio spalvos“ ir kitur. 2006 m. tapo Neregių ir silpnaregių literatų kūrybos konkurso laureate. Tais pačiais metais pasirodė pirmoji laureatės knyga „Lemtis dilgė-

lynų delnais“. 2010-aisiais skaitytojus pasiekė ir antroji poetės knyga „Baltosios gervelės rožinis“.

2012 m. vykusioje tarptautinėje konferencijoje „XXI a. skaitmeninė garsinė knyga: leidyba, sklaida, skaitytojas“ Vilija skaitė pranešimą „Girdėjimai“, kuris konferencijos dalyvių buvo išklausytas ypač maloniai.

Vilija aktyviai dalyvauja Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos tęstiniuose projektuose, skirtuose Tarptautinei baltosios lazdelė dienai – aklųjų ir silpnaregių dienos „Susitikimai“: važinėja po įvairias Respublikos bibliotekas, rajonų ir miestelių kultūros centrus, susitinka su skaitytojais, literatais, visuomenės atstovais.

GEDIMINAS RUTKAUSKAS

Gimė 1954 m. gegužės 14 d. Rusijoje, Miragino kaime, Tomsko srityje. 1958 m. šeima iš tremties sugrįžo į Lietuvą. 1961 m. rugsėjo pirmąją Gediminas pradėjo mokytis Kauno aklųjų internatinėje mokykloje. Netrukus išryškėjo moksleivio gabumai tiksliesiems mokslams, ypač matematikai. Mokytojas Bronius Ibenskas gabų auklėtinį pakvietė į šachmatų būrelį. Nuo ketvirtos klasės susipažinęs su šio žaidimo pagrindais, šachmatus vaikinas pamėgo visam gyvenimui. Gabų jaunąjį žaidėją mokyklos vadovai nuolatos įtraukdavo į mokyklos komandą. Gediminas daug kartų įvairaus lygio moksleivių varžybose yra tapęs nugalėtoju ir prizininku, pelnęs įvairių apdovanojimų ir diplomų. Apskritai, mokykloje buvo aktyvus ir veiklus.

1973 m. baigė vidurinę mokyklą ir tų pačių metų rudenį pradėjo studijuoti Vilniaus pedagoginiame institute (dabar – Vilniaus edukologijos universitetas) matematiką. 1977 m. sėkmingai baigė studijas ir nuo rugsėjo pirmosios pradėjo dirbti Vilniaus aklųjų ir silpnaregių internatinėje mokykloje auklėtoju. Po poros metų buvo paskirtas matematikos mokytoju, o nuo 1995-ųjų – vyresniuoju mokytoju. Mokymo reikalams iš įvairių medžiagų pats pagamino geometrinių figūrų modelius, kad mokiniai geriau suprastų ir išmoktų dėstomus dalykus. Su kolegomis Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centro moksleiviams organizuoja įvairius konkursus ir viktorinas. Nuo 1979 m. vadovauja mokyklos šachmatų būreliui. Jo treniruojami moksleiviai yra pelnę nemažai solidžių pergalių, o keliolika buvusių auklėtinių su šiuo intelektualiu žaidimu nesiskiria iki šiol ir yra žinomi šachmatininkai Lietuvoje ir už jos

ribų.

Gediminas, pamėgęs šachmatus prieš penkiasdešimt metų, nesiskiria su jais iki šiol ir turiningai užpildo savo laisvalaikį: dalyvauja įvairaus lygio varžybose ir čempionatuose. Du kartus yra tapęs Lietuvos aklųjų ir silpnaregių šachmatų čempionatų nugalėtoju, daug kartų yra buvęs prizininku. Įvairaus lygio varžybose atstovauja Lietuvos aklųjų ir silpnaregių šachmatininkų komandai. Penkis kartus yra dalyvavęs pasaulio aklųjų Brailio šachmatų olimpiadose. Gediminas Rutkauskas iki šiol yra aktyvus ir visuomeniškas, dalyvauja įvairių sportinių klubų valdymo struktūrose.

STANISLOVAS INTA

Gimė 1954 m. gegužės 20 d. Tirkšliuose, Mažeikių rajone. Septynerių metų pradėjo lankyti Mažeikių vidurinę mokyklą. Joje baigė septynias klases. Silpstant regėjimui nuo 1968 m. mokslą tęsė Kauno aklųjų internatinėje mokykloje. 1975-aisiais pradėjo dirbti Lietuvos aklųjų draugijos Ukmergės ir Širvintų rajono tarybos pirmininku. Šias pareigas ėjo septynerius metus. Rūpinosi dviejų rajonų neregių socialiniais ir kultūriniais reikalais. Siekdamas mokslo žinių, nuo 1977 m. pradėjo studijuoti Šiaulių pedagoginiame institute (dabar – Šiaulių pedagoginis universitetas) tiflopedagogiką. Sėkmingai baigęs studijas, nuo 1982 m. lapkričio mėnesio pradėjo dirbti auklėtoju Vilniaus A. Jonyno aklųjų ir silpnaregių mokykloje. Nuo 1996 m. spalio mėnesio Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centre jam buvo patikėtos atsakingos pareigos – paskirtas direktoriaus pavaduotoju administracijos ir ūkio reikalams. Po aštuonerių metų atsisakė administracinio darbo ir grįžo į pedagoginę veiklą, tame pačiame ugdymo centre iki šiol dirba auklėtoju.

Stanislovo gyvenime svarbią vietą užima sportas ir visuomeninė veikla. 1973 m. pradėjo aktyviai sportuoti, buvo vidutinių nuotolių bėgikas. Dalyvavo įvairiose varžybose. Yra tapęs Ukmergės miesto bėgimo čempionu, 400 metrų distancijoje buvo nepralenkiamas. Daug metų atstovavo Lietuvai, buvo aklųjų ir silpnaregių lengvosios atletikos rinktinės narys. Keliose varžybose yra tapęs prizininku. Šiuo metu Stanislovas Inta yra Lietuvos aklųjų sporto federacijos vykdomojo komiteto narys, nuo 2012 m. – Vilniaus mieto aklųjų ir silpnaregių moksleivių ir jaunimo sporto klubo „Šarūnas“ prezidentas. Ketverius metus yra buvęs Lietuvos parolimpinio komiteto revizijos komisijos pirmininku.

GRAŽINA SIDEREVIČIENĖ

Gimė 1944 m. birželio 22 d. Klepočiuose, Lazdijų rajone. 1954 m. pradėjo lankyti Vytautų pradžios mokyklą, vėliau mokėsi Šlavantų septynmetėje mokykloje, o vidurinę mokyklą baigė Veisiejuose. Gražina nuo vaikystės buvo silpno regėjimo, todėl 1964 m. atvyko į Kauną ir pradėjo dirbti LAD Kauno gamybiniame mokymo kombinate. 1968–1974 m. studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą Vilniaus valstybinio universiteto Kauno filiale. Dar studijuodama, nuo 1970 m. pradėjo dirbti LAD Kauno tarprajoniniuose kultūros namuose kultūrinio darbo instruktore. Dirbdama širdžiai mielą darbą, ji labai pagyvino ir suaktyvino kultūrinį darbą Kauno neregių bendruomenėje. Gera organizatorė ne tik išradingai ir išmoningai vedė ir tebeveda renginius iki šiol, bet yra ir žinoma kaip puiki skaitovė. 1982–1986 m. šalia pagrindinio darbo ji sėkmingai dirbo mokytoja Suaugusių aklųjų vidurinės mokyklos Kauno skyriuje.

Labai svarbią vietą Gražinos gyvenime užima literatūra ir kūryba. Literatūra susidomėjo ir apsakymus bei apybraižas kurti pradėjo dar tebesimokydama Veisiejų vidurinėje mokykloje. Dalyvavo mokyklos rengiamuose literatūros konkursuose, apybraižos konkurse yra laimėjusi pirmąją vietą. Su bendraminčiais vedė laideles per mokyklos vietos radiją. Persikėlusi gyventi į Kauną, aktyviai pradėjo rašyti straipsnius į žurnalą „Mūsų žodis“, dienraštį „Kauno tiesa“ ir kitus leidinius. Pasirodė pirmieji apsakymai, reportažai, publicistiniai straipsniai, apybraižos. Studijų metais „Literatūroje ir mene“ spausdino atsiliepimus apie to meto populiarius lietuvių autorių romanus. G. Sidorevičienė iki šiol aktyviai rašo į įvairius periodinius leidinius – yra parašiusi šimtus straipsnių ir žinu-

čių. Mėgstamiausias žanras – kūrybiniai portretai ir apybraižos. Tokių kūrinių periodiniuose leidiniuose išspausdinta per keturiasdešimt. 2006 m. Gražina išleido pirmąją knygą „Tokie panašūs ir skirtingi“. Joje – kruopščiai, šiltai „nutapyti“ dvidešimt dviejų Kauno krašto aklų ir silpnaregių žmonių žodiniai portretai. Autorė spaudai rengia dar vieną knygą. Aktyvi moteris mielai imasi visuomeninių pareigų aklųjų ir silpnaregių organizacijoje. Yra ilgametė žurnalo „Mūsų žodis“ redakcinės kolegijos narė.

Džiugu, kad iki šiol Gražina dirba jai patinkantį darbą – Kauno aklųjų ir silpnaregių ugdymo centre organizuoja kultūrinę veiklą. Apie ją, daugiau kaip keturiasdešimt savo gyvenimo metų paskyrusią kultūrininko misijai, jau sklando legendos – „nė vieno rimtesnio renginio be Gražinos.“ Už nuoširdų darbą puiki darbuotoja yra gavusi gausybę padėkų. 2005 m. Lietuvos liaudies kultūros centras G. Siderevičienei įteikė padėką už kultūros projektų rengimą, jų koordinavimą, ilgametį dalyvavimą mėgėjų teatro „Aira“ veikloje. 2011 m. sausio 4 d. Kauno rotušėje miesto meras Andrius Kupčinskas iškilmingai apdovanojo žymius kauniečius „Gerumo kristalais“. Tarp apdovanotojų buvo ir Gražina Siderevičienė. „Gerumo kristalas“ jai įteiktas už regėjimo neįgaliųjų meninės raiškos populiarinimą.

RITA KIŠKIENĖ

Gimė 1954 m. spalio 25 d. Prienuose. Prienų vidurinėje mokykloje baigė aštuonias klases. 1969 m. atvyko mokytis į Kauno aklųjų internatinę mokyklą. Buvo pažangi, stropi moksleivė, dalyvavo mokinių chore, dainavo merginų ansamblyje. Koncertuose buvo nepakeičiama pranešėja, gražiu balsu ir taisyklinga dikcija išsiskyrė iš kitų moksleivių. Baigusi mokyklą, 1972 m. pradėjo studijuoti Šiaulių pedagoginiame institute (dabar – Šiaulių universitetas). Studijas baigė 1976 m., gavo diplomą su pagyrimu, tapo diplomuota defektologe. Nuo tų pačių metų rugsėjo pirmos dienos pradėjo dirbti Vilniaus aklųjų ir silpnaregių vidurinėje mokykloje pradinių klasių mokytoja su specialiųjų poreikių vaikais. Dirbant šį tikrai nelengvą darbą, lavinant pradinukus, reikėjo daug išmanymo, išradingumo, kantrybės. Nuo 1992 m. jai buvo patikėtos atsakingos logopedės pareigos – dirbti su vaikais, turinčiais kalbos defektų. Netrukus ji įgijo vyresniosios specialistės pedagogės logopedės kvalifikaciją, tapo metodininke.

Šiuo metu R. Kiškienė yra vienintelė Lietuvoje silpnaregė logopedė, sėkmingai dirbanti sudėtingą, ypatingo kruopštumo reikalaujantį darbą. Per daug dešimtmečių sukauptą darbo patirtį su regos sutrikimų turinčiais vaikais ji sėkmingai perteikia kolegoms ir kitiems specialistams. Konsultuoja šalies pedagogus, teikia įvairias rekomendacijas. Kartu su informacinių technologijų specialistais pritaikė mokymo metodinę priemonę „IntelliKeys“. Vaikai, dirbdami su šia priemone, gali lavintis, naudotis padidintu reginčiųjų raštu, Brailio raštu ir liečiamaisiais grafinais vaizdais. Apie jos nuveiktą darbą žurnalas „Mūsų žodis“ 2004-aisiais rašė: „Rita Kiškienė sukūrė interaktyvią pasaką „Trys paršiukai“, skirtą vaikams, turintiems

kalbos sunkumų, bei interaktyvią knygą, padedančią lavinti taktilinės grafikos suvokimą.“ R. Kiškienės sukurtą mokymo metodiką iki šiol naudoja visos šalies lavinimo įstaigos ir specialistai.

Pedagogė rašo straipsnius į LASS mėnraštį „Mūsų žodis“, aktyvi mokytoja taip pat dalyvauja įvairiose mokslinėse ir praktinėse konferencijose bei seminaruose. Yra perskaičiusi ne vieną pranešimą apie būdingiausius A. Jonyno internatinės mokyklos mokinių kalbos sutrikimus ir jų korekciją, apie logopedo darbą Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centre.

STASĖ INGAUNYTĖ

Gimė 1944 m. lapkričio 3 d. Skeiriuose, Rokiškio rajone. Vaikystėje nuo klastingos ligos neteko regėjimo. 1961–1966 m. mokėsi Kauno aklųjų internatinėje mokykloje. Buvo stropi moksleivė ir garsėjo kaip gera šaškininkė. Ankstyvoje vaikystėje tėvelio Adomo Ingaunio pamokyta šį sportinį žaidimą pamėgo visam gyvenimui. Įstaigos vadovai gabią moksleivę nuolatos įtraukdavo į moksleivių komandą atstovauti mokyklai. Dažnai ji tapdavo nugalėtoja ar prizininke.

Baigusi mokyklą, Stasė persikėlė gyventi į Vilnių ir pradėjo dirbti Lietuvos aklųjų draugijos Vilniaus gamybiniame mokymo kombinate. Siekdama mokslo žinių, įstojo į Vilniaus valstybinį universitetą, studijavo teisę. 1973 m. studijas sėkmingai baigė. Nuo 1968 m. porą metų dirbo Brailio rašto mokytoja Vilniaus IX vakarinėje mokykloje, o nuo 1971-ųjų pradėjo dirbti LAD leidykloje Brailio rašto redaktore. Šioje įstaigoje dirbo dvidešimt metų. 1992 m. likvidavus leidyklą, pradėjo dirbti Lietuvos aklųjų bibliotekoje garsinių žurnalų redaktore. Nuo 1999 m. bibliotekoje dirbo Brailio rašto redaktore korektore. 2011 m. pabaigoje išėjo į užtarnautą poilsį.

S. Ingaunytė yra žymiausia Lietuvos šaškininkė. Ji daugkartinė Lietuvos paprastųjų šaškių čempionė (1971, 1974, 1976, 1978, 1991, 1993) ir vicečempionė. Taip pat ji yra ir daugkartinė Lietuvos aklųjų ir silpnaregių vyrų bei moterų čempionatų nugalėtoja, triskart sovietų sąjungos aklųjų moterų šaškių čempionė. Didžiausias ir ypač reikšmingas laimėjimas – 1976-aisiais tapo stipriausia šaškininke visoje Sovietų Sąjungoje. Ji – pirmoji neregė, pasiekusi tokį aukštą rezultatą. Po šios pergalės žaidėjai buvo suteiktas sporto meistrės vardas. Visus sportininkės laimėjimus sudėtinga išvardyti – kiek

daug jų yra. Stasė Ingaunytė yra žymiausia ir tituluočiausia akloji Lietuvos šaškininkė. Džiugu, kad ir šiuo metu, kiek leidžia jėgos, ji dalyvauja įvairiose varžybose.

Aktyvi sportininkė už nuopelnus yra apdovanota gausybe padėkų ir garbės raštų, trimis Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto komiteto atminimo medaliais, 1994 m. apdovanota Kūno kultūros ir sporto departamento medaliu „Už nuopelnus Lietuvos sportui.“

TURINYS

SAUSIS	3
VASARIS	4
KOVAS	6
BALANDIS	7
GEGUŽĖ	8
BIRŽELIS	9
LIEPA	11
RUGPJŪTIS	13
RUGSĖJIS	14
SPALIS	16
LAPKRITIS	17
GRUODIS	18
MINĖTINOS SUKAKTYS	19
STRAIPSNIAI	21
VILIJA DUMBLIAUSKIENĖ	22
GEDIMINAS RUTKAUSKAS	24
STANISLOVAS INTA	26
GRAŽINA SIDEREVIČIENĖ	27
RITA KIŠKIENĖ	29
STASĖ INGAUNYTĖ	31

UŽRAŠAMS

UŽRAŠAMS

Ti-33 Tiflologinis kalendorius 2014 metai: datos ir žmonės / sudarytojas ir straipsnių autorius Juozas Valentukevičius. – Vilnius: Lietuvos aklųjų biblioteka, 2013. – 36 p.

ISSN 1822 – 8267

Leidinyje pateikiamos svarbiausios valstybinių ir religinių švenčių datos bei visuomenei ir sutrikusio regėjimo žmonėms atmintinos datos, taip pat aklųjų labui dirbusių žmonių jubiliejinių sukakčių datos. Yra keletas straipsnių apie nusipelniusius žmones.

UDK 006.95

TIFLOLOGINIS KALENDORIUS

2014 METAI

DATOS IR ŽMONĖS

(Leidžiamas nuo 1972 m.)

Redagavo *Janina Vileikienė*
Maketavo *VšĮ „Sorre“*
Išleido Lietuvos aklųjų biblioteka
Skroblų g. 10, LT-03142 Vilnius

Tiražas 50 egz.